

Bugün sahne Türkiye!

BİLGE YAĞMURLU
@byagmurlu

Bugün umut etme, düşlerin gerçekleşeceğini umma günü. Herkesin benzer düşü görmesi elbette ne mümkün, ne istenebilir. Ama otoriteye itaat edenlerin, ediyor gibi görünenlerin bile aynı değerleri paylaştıklarını, aynı sonucu dilediklerini düşünmüyorum.

'Hitler'in Karanlık Karizması' isimli BBC belgeselinde 1930'larda Hitler taraftarları olanlarla yapılan röportajlar yer alıyor. Hepsi Hitler'in ne kadar dürüst, Alman halkının ve Almanya'nın iyiliği dışında hiçbir amacı olmayan, hayatını ülkesine vakfetmiş bir insan olduğunu söylüyor. Almanya, 18. yüzyıldan başlayarak, hemen hemen Avrupa'nın tüm kaydadeğer filozoflarını, Kant'ı, Hegel'i, Nietzsche'yi, en büyük bestecileri, Beethoven, Bach ve Wagner'i çıkartan bir toplumdur. Eğitimde ve modernleşmede tüm Avrupa ülkelerinden daha ileri durumdadır. Almanya'da, böyle bir toplumun kendisini mükemmel olduğuna inandığı bir liderin cazibesine nasıl kapılabildiğini ve tüm dünya için ne kadar tehlikeli ve ölümcül olabildiğini görürüz. Yoksa, insanlık tarihinin en büyük suçları işlenirken buna ortak olan veya en iyi ihtimalle görmezden gelen Alman halkı, ne diğer ülkelerdeki insanlardan daha gaddar, ne onlardan daha ahlaksız veya delidir. Daha belirleyici olan, ülkeye hakim olan ruh hali, bunu ortaya çıkartan koşullar ve öyle bir zamanda başta bulunan yöneticinin özellikleridir.

Birinci Dünya Savaşı başladığında Almanya, Avrupadaki en zengin değil ama askeri olarak en güçlü ülkeydi. Çok ciddi bir eğitim sistemi ile halkı ve orduyu çok iyi disipline etmişlerdi. Öyle ki Birinci Dünya Savaşı sonrası yapılan hesaplamalarda, bir Alman askerinin savaşma gücü ve taktiksel beceri bakımından sekiz Rus askerine bedel olduğu görülmüştü. Ama tüm bu güce ve disipline rağmen yalnızlardı ve bu yalnızlık Almanya'ya mağlubiyet getirdi. Mağlubiyetle beraber gelen çok ağır barış şartları Alman halkının çok ciddi bir yenilmişlik ve ezilmişlik duygusu yaşamasına neden oldu. Duygusal olarak en ihtiyaçları olan zamanda, Hitler'in yüksek egosu ve dünyanın en üstün ırkı olduklarını söyleyen yoğun propagandası Alman halkını etkisi altına aldı.

Böyle zamanlarda psikolojik süreçlerin topluluklarda ne tür bir motivas-

yon sağladığına dair çok şey yazılmıştır. Peşinden gidilen diktatörler için de. Hitler'de 'katı-duygusallıktan yoksun' diye adlandırılan kişilik özelliğinin olduğuna şüphe yok. Psikiyatri tanı kitabının birkaç sene önce yayınlanan son versiyonunda ayrı bir bozukluk olarak sınıflandırılan bu kişilikte, pişmanlık, acıma, başkalarının duygularına önem verme, empati ve ahlaki davranışlardan yoksun olma gibi özellikler tanımlanıyor. Herhangi birinde yüksek stres yaratacak olaylar, katı-duygusallıktan yoksun kişilerde strese sebep olmuyor. Hissettikleri kaygı ve korkunun çok düşük düzeyde olması, kendilerini ve çevrelerindeki hiç çekinmeden tehlikeli durumlara sokmalarına yol açıyor. İstedığı sonucu elde edebilmek güdüsü çok kuvvetli ve bu, aşırı heyecanı, kontrolsüzlüğü ve şiddeti beraberinde getirebiliyor. Söz konusu kişiliğe sahip biri ülkenin yönetiminden sorumlu olduğundaysa, sonuç kendi toplumu ve başka toplumlar için felaket.

Türkiye'de yaşanan kapılmanın da bununla benzerlik gösterdiği söylenebilir. Cumhuriyetin kuruluşundan beri dışarıda bırakılmış, hor görülmüş, geleneksel muhafazakar kesim 1990'larda Refah Partisinin yükselişi ile ilk kez ülke yönetimine ortak olabileceğini hissederken, 28 Şubat'la ciddi bir yenilmişlik duygusu yaşadı. Ekonomik krizin de eklenmesiyle ezilmişlik hissi artmışken, Erdoğan'ın kuvvetli egosu bu kitlelerde yeniden iktidara yürüyebilecekleri hayalini canlandırdı. Bu gün geldiğimiz noktada gözleri hala iktidar ile kamaşmış, varlığını ona bağlı gören büyük bir kitle var. Bunlar liderleri tehdit altına

girdiğinde kendilerini tehdit altında hissediyorlar ve her koşulda yanında yer alıyorlar. Halbuki Türkiye'deki halk da Almanya'daki gibi ne diğerlerinden daha ahlaksız, ne daha yoz. Yolsuzluğu, hırsızlığı görmezden gelmeleri, kendilerinin yolsuz veya hırsız olmalarından değil. Buradaki problem, varlığını başkasıyla birleştirmek, onun peşinden gitmek, ne pahasına olursa olsun gerçekleştirmeye kararlı olduğu hayallerini kendisininmiş gibi benimsemek.

Oysa düşlerimizi bir başkasının kine bağladığımızda kararları bizim adımıza o almaya başlar. Güçlendikçe başka isteklere karşı tahammülsüzsür. Düşünü paylaşmayanlar onun için tehlike, yasaklanması gereken birer tehdit haline gelir.

Bir oyun gördüm geçen gün. Gördüğü kötü düşlerden korkan, bu yüzden düş görmeyi herkese yasaklayan birinin etrafına saldırdığı korkuyla ilgiliydi. Ama rüyasız, hayalsiz kim yaşayabilir? Herkes birbirinden gizli düşünüyor, düşleri bulup yakalamakla görevli olanlar bile sık sık hayal kuruyordu. Ali Artaç'ın genel sanat yönetmenliğini yaptığı Sahne İstanbul'un bu etkileyici Düşler müzikalinde oynayan küçükler bize gösterdi ki, rüyasız yaşamak mümkün değil.

Kötü düş görüyoruz, evet ama rüyamızda hep o korkunç yüz karşımıza çıkıp içimize dehşet salıyor diye vaz mı geçeceğiz hayal kurmaktan? Bu gün ve yarın için çok güzel düşler kurduk. Bu gün sahne Türkiye. Bu gün hepimizin rol aldığı oyun için kritik gün. Olur a dileğimiz olmaz, bir kötü imge gölgeler düşümüzü, hayal etmekten vazgeçme günü.

Türkiye'deki halk da Almanya'daki gibi ne diğerlerinden daha ahlaksız, ne daha yoz. Yolsuzluğu, hırsızlığı görmezden gelmeleri, kendilerinin yolsuz veya hırsız olmalarından değil. Buradaki problem, varlığını başkasıyla birleştirmek, onun peşinden gitmek, ne pahasına olursa olsun gerçekleştirmeye kararlı olduğu hayallerini kendisininmiş gibi benimsemek